

Laudacja

Księdza prof. zw. dr. hab. Zygfrieda Glaesera
z okazji wręczenia

Arcybiskupowi prof. dr. hab. Alfonsowi Nossolowi, em. Biskupowi Opolskiemu
Nagrody Polskiej Rady Ekumenicznej
„Na rzecz jedności chrześcijan”

styczeń 2021

Szanowny Księżu Arcybiskupie, Drodzy Duchowni, Dostojni Goście!

Krótką biografia

Abp prof. dr hab. Alfons Nossol urodził się dnia 8 sierpnia 1932 r. w Brożcu k. Krapkowic na Śląsku Opolskim w rodzinie robotniczej jako jeden z ośmiorga dzieci Alfonsa i Jadwigi z Burczyków. W rodzinnym Brożcu ukończył szkołę powszechną. Świadcetwo dojrzałości uzyskał w Niższym Seminarium Duchownym w Nysie. W latach 1952–1957 odbył studia filozoficzno-teologiczne w Wyższym Seminarium Duchownym Śląska Opolskiego w Nysie i w Opolu. Świecenia kapłańskie przyjął 23.06.1957 r. w Opolu z rąk pierwszego biskupa opolskiego Franciszka Jopa. W październiku 1957 r. podjął czteroletnie studia specjalistyczne w zakresie teologii dogmatycznej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Tu 22.01.1962 r. obronił pracę doktorską pt. *Nauka Jana Hessena o religijnym poznaniu Boga*. Na przełomie lat 1961–62 pełnił obowiązki administratora parafii Zielina-Kujawy. W 1961 r. przejął obowiązki wykładowcy teologii dogmatycznej w Wyższym Seminarium Duchownym w Nysie. W latach 1969–1977 pracował jako adiunkt w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, a następnie jako kierownik II Katedry Teologii Dogmatycznej. Na KUL dojeżdżał z wykładami do 1997 r. 22.01.1976 r. odbył kolokwium habilitacyjne na podstawie dorobku naukowego i rozprawy pt. *Chrystologia Karola Bartha i jej wpływ na teologię katolicką*. 25.06.1977 r. został mianowany Biskupem Opolskim. Kanonicznie objął diecezję dnia 4.08.1977 r. Sakrę biskupią przyjął 17.08.1977 r. z rąk kard. Stefana Wyszyńskiego. Od 1982 r. pracował na stanowisku profesora nadzwyczajnego KUL. W 1988 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego. 12 listopada 1999 r. papież Jan Paweł II mianował go arcybiskupem tytularnym, w uznaniu jego zasług dla ekumenizmu i dla pojednania między narodami. W 2009 r., ze względu na wiek emerytalny, przeszedł w stan spoczynku.

Arcybiskup Alfons Nossol to prawdziwy świadek własnej dewizy życia: „Czynić prawdę w miłości i dostarczać w ten sposób dowodów, że Bóg jest Miłością”. Pierwszy człon tejże dewizy: *Veritatem facere in caritate*, uczynił programowym zawołaniem swej biskupiej posługi.

Zaangażowanie na rzecz integracji między Kościołami i narodami

Zaangażowanie abpa Alfonsa Nossola na rzecz Kościoła powszechnego wiąże się nade wszystko z działalnością ekumeniczną, a więc z działalnością na rzecz pojednania Kościołów, narodów, społeczeństw i pokoleń. Już w latach siedemdziesiątych, znany ze swych publikacji w Polsce i za granicą, zapraszany był do zespołów animujących ruch ekumeniczny i integracyjny w ogóle. Jest członkiem Papieskiej Rady dla popierania Jedności Chrześcijan. Od wielu lat uczestniczy w pracach Międzynarodowej Katolicko-Prawosławnej Komisji Mieszanej do Dialogu Teologicznego oraz Międzynarodowej Katolicko-Luterańskiej Komisji Mieszanej do Dialogu Teologicznego, jak również w pracach Komisji „Wiara i Ustrój” Światowej Rady Kościołów, a także Wspólnego Komitetu CCEE-KEK (St. Gallen). Jest członkiem Rady Naukowej Instytutu Ekumenicznego Johanna-Adama Möhlera w Paderborn, Rady Naukowej „Action 365” we Frankfurcie,

Laudacja

Instytutu Naukowo-Badawczego Sebastianum Silesiacum w Kamieniu Śląskim oraz Instytutu Badań Nacucania Papiesskiego przy Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego w Kamieniu Śląskim. Owocem jego starań i zaangażowania na rzecz integracji Kościołów i narodów były konferencje znaczących międzynarodowych gremiów organizowane w Opolu oraz w centrum konferencyjno-integracyjnym w Kamieniu Śląskim. Były to np.: konferencje Podkomisji oraz Komitetu Koordynującego Międzynarodowej Komisji Mieszanej do Dialogu Prawosławno-Katolickiego (1985) oraz Międzynarodowej Komisji Mieszanej do Dialogu Luterancko-Katolickiego (1989 i 2000). W latach 1983–1997 był współzałożycielem i kierownikiem Instytutu Ekumenicznego KUL i przez wiele lat przewodniczącym Rady Episkopatu Polski ds. Ekumenizmu. Do tej pory prowadzi intensywną działalność integracyjną poprzez wygłaszanie wykładów w wielu międzynarodowych gremiach. Jego nominacja biskupia zbiegła się z rocznymi wykładami w uniwersytecie im. J. Gutenberga w Moguncji. Poza krajem wygłosił i nadal wygłasza wiele wykładów i referatów w znaczących ośrodkach naukowych na międzynarodowych kongresach i sympozjach.

Doprowadził do utworzenia w 1981 r. Diecezjalnego Instytutu Teologiczno-Pastoralnego filii KUL w Opolu, a w 1994 r. do powstania Uniwersytetu Opolskiego (przewodniczący Społecznego Komitetu Założycielskiego). Przeniósł Wyższe Seminarium Duchowne z Nysy do Opolu. Od chwili powstania Uniwersytetu Opolskiego z pierwszym w powojennej Polsce Wydziałem Teologicznym na państwowej uczelni, był kierownikiem Katedry Ekumenizmu i Teologii Porównawczej, którą dzięki jego staraniom przekształcono w Instytut Ekumenizmu i Badań nad Integracją z pięcioma katedrami: Zasad Ekumenizmu, Teologii Kościołów Wschodnich, Teologii Kościołów Poreformacyjnych, Dialogu Międzyreligijnego oraz Badań nad Integracją wraz z Zakładem Dokumentacji Integracji Europejskiej.

Nie sposób przecenić wkładu arcybiskupa Nossola w dzieło pojednania polsko-niemieckiego. Historyczny jest jego udział w organizacji „Mszy św. pojednania” w Krzyżowej, gdzie doszło do spotkania kancлера Niemiec Helmuta Kohla z premierem Polski Tadeuszem Mazowieckim (12.11.1989). Niezwykle trafną okazała się też jego decyzja, mimo głosów krytyki i przykrych nieraz wyrazów niezrozumienia, by w diecezji opolskiej, tam, gdzie zachodzi taka potrzeba, sprawować liturgię w „języku serca” (w języku niemieckim). Zasługi arcybiskupa Alfonsa Nossola na rzecz uznania wielokulturowości Śląska są ogromne. Arcybiskup ze szczególną wrażliwością porusza się na pograniczu różnych języków i różnych kultur, a zwłaszcza polskiej, niemieckiej, czeskiej i śląskiej. To, co wydawało się przez wiele lat niemożliwe, udało się arcybiskupowi Nossolowi realnie przezwyciężyć: W 1980 r. umożliwił biskupowi Augsburga Josefowi Stimpfle odprawienie pierwszej mszy św. w języku niemieckim na Górze św. Anny. Śląsk Opolski stał się dla niego „poligonem” pojednania narodów, pokoleń, języków i kultur.

Z myślą o ludziach mieszkających na Ziemi Śląskiej, dzięki jego staraniom przybył z pielgrzymką na Górę św. Anny papież Jan Paweł II (21.06.1983). Nie zawahał się zaangażować swego autorytetu w obronę województwa opolskiego (1998). Był wielkim orędownikiem utworzenia metropolii górnośląskiej. W trudnym okresie stanu wojennego pomagał organizować sieć pomocy materialno-medycznej dla Opolszczyzny i ciągle wówczas podkreślał, że adresatami dystrybucji darów są wszyscy ludzie będący w potrzebie, niezależnie od wyznania i religii, pochodzenia i światopoglądu. Sam doświadczony ciężką chorobą w czasie studiów w Lublinie, w trosce o człowieka chorego i w trosce o służbę zdrowia, z wielką determinacją zabiegał w krajach Zachodu o stosowne środki finansowe i sprowadził dużo sprzętu medycznego dla lokalnych szpitali i dla diecezjalnego dzieła Caritas. Z jego inicjatywy powstało Muzeum Diecezjalne w Opolu, odbudowano pałac w Kamieniu Śląskim i utworzono tam Sanktuarium św. Jacka (w miejscu urodzenia św. Jacka), Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego oraz Ośrodek Rekolekcyjno-Ekumeniczny. Pałac Odrowążów w Kamieniu Śląskim pełni przede wszystkim rolę centrum integracji narodów, Kościołów, społeczeństw i pokoleń. Pojmując duszpasterstwo jako „troskę o całego człowieka”, z inicjatywy arcybiskupa Nossola, przebudowano dawne przypałacowe zabudowania gospodarcze w kamieniu Śląskim i utworzono w nich centrum rehabilitacyjno-wypoczynkowe Sebastianum Silesiacum, specjalizujące się przede wszystkim w propagowaniu i rozwijaniu metod leczniczych opracowanych przez ks. Sebastiana Kneippa z bawarskiego Bad Wörischofen.

Laudacja

Istotne rysy teologii arcybiskupa Nossola

Zasadniczy charakter teologii arcybiskupa Nossola wyrażają tytuły dwóch jego publikacji: *Teologia na usługach wiary* (1978) i *Teologia bliższa życiu* (1984). Jako taka, jego teologia jest wyraźnie antropologicznie zorientowana i zintegrowana. Rdzeniem w jej uprawianiu jest chrystologia i stąd znamionujący ją chrystocentryzm. Obszarem szczególnego jej rozwoju jest ekumenizm i wielorako rozumiane pojednanie, a zasadniczą metodą – „myślenie sercem”.

Główne kierunki badań arcybiskup Nossol sam tak określił: „1. Metodologiczna dbałość o chrystocentryzm teologii antropologicznie zintegrowanej; równocześnie akcentowanie jej pneumatologicznego wymiaru i charakteru ekumenicznego, jak też egzystencjalnego znaczenia. 2. Praca nad «chrystologią integralną», w której «oddolne» założenie wyjściowe zostaje, dzięki elementowi pneumatologicznemu, połączone z założeniem wyjściowym «odgórnym». W ten też sposób jest syntetycznie łączona teologia osoby Jezusa Chrystusa z jej zbawczym dziełem. 3. Historiozbawcza reinterpretacja eschatologii w ramach integralnej wizji chrześcijańskiej tanatologii. 4. Teologiczne aspekty światopoglądu chrześcijańskiego, szeroko pojęty humanizm chrześcijański. 5. Ekumenizm i dialog interreligijny”. (*Teologu polski, co sądzisz o swojej twórczości*, S.C. NAPIÓRKOWSKI [opr. i red.], Niepokalanów 2007, 237).

Opowiadając się za uprawianiem chrystologii integralnej, postulowanej po Vaticanum II na bazie krytyki chrystologii tradycyjnej, której zarzucano w rozpatrywaniu tajemnicy Chrystusa wertykalizm, esencjalizm i dualizm, arcybiskup Nossol akcentuje potrzebę wychodzenia od osobowej jedności Chrystusa, lepszego uwzględniania Jego historyczności, człowieczeństwa, poszczególnych misterii z Jego życia, bardziej dynamicznego i pluriformicznego ujmowania całego wydarzenia Jezusa, wiązania go z aktywnością Ducha Świętego. Modelem szczególnie mu bliskim jest chrystologia proegzystencji.

Eklezjologia arcybiskupa Nossola koncentruje się wokół postrzegania Kościoła jako wspólnoty ludu Bożego, której *constitutivum* stanowi rzeczywistość Ciała Mistycznego Chrystusa, *communio in Christo*. W swoim pasterskim przepowiadaniu mówi o Kościele jako „miejscu spotkania Boga w Chrystusie”, „domu bliskości Boga” i „szkole świętości”. Przestrzega przed socjologicznymi interpretacjami. Apeluje o eklezjologię teologiczną i antropologicznie ukierunkowaną. Zależy mu bardzo na tym, by pojmować człowieka integralnie, patrzeć nań jako na „uduchowione ciało” albo „ucieleśnionego ducha” i w tej antropologicznej perspektywie postrzegać Kościół jako „miejsce uszlachetniania wszystkiego, co ludzkie”.

Niejako na przedłużeniu swej antropologii arcybiskup Nossol podjął papieską myśl o potrzebie budowania w świecie cywilizacji miłości. Upatruje w niej rzeczywistość zbawczą, oznaczającą ocalenie człowieka i wielkie zadanie Kościoła. Z myślą o jej realizacji określa następujące zasady postępowania: prymat osoby przed rzeczą, etyki przed techniką, „więcej być” przed „więcej mieć”, miłosiernej miłości przed sprawiedliwością, równowagi zaufania przed równowagą sił oraz ekumenii przed internacjonalizmem.

W refleksji nt. ekumenizmu arcybiskup Nossol wyjaśnia jego teologiczne podstawy, analizuje jego realizm i perspektywy w odniesieniu do międzywyznaniowych dialogów i wpływu na dzieło integracji i pojednania we współczesnym świecie. Wiele uwagi poświęcił analizie ekumenicznego nauczania Jana Pawła II i fenomenowi ekumenizmu w Polsce. Dialog ekumeniczny uważa za najintensywniejszy współczesny ruch pokojowy. Ideę jedności Europy jako „wspólnoty ducha” uznaje za naczelną dla procesów integracyjnych. Podkreśla stale dewizę Konrada Adenauera: „Jedność Europy była snem niewielu. Stała się nadzieją dla wielu, a dzisiaj jest koniecznością dla wszystkich”.

Dorobek naukowy

Dorobek naukowy arcybiskupa Nossola obejmuje: wypromowanie 120 magistrów i 29 doktorów teologii (w KUL, na PWT we Wrocławiu, PAT w Krakowie, ATK w Warszawie i UO w Opolu), wygłoszenie 150 wykładów za granicą (m.in.: Niemcy, Austria, Włochy, Anglia, Szwecja, USA, Korea Płd.) i ok. 100 w kraju. Publikacje: 17 publikacji książkowych, 260 artykułów w jęz. polskim, 110 artykułów w jęz. obcych, 22 hasła do EK KUL, 23 recenzje książkowych, 62 przedmów/wprowadzeń do książek.

Za najważniejsze uznaje 4 swoje książki: *Chrystologia Karola Bartha. Wpływ na współczesną chrystologię katolicką*, Lublin 1979; *Teologia na usługach wiary. Wokół zagadnień odnowionej teologii*, Opole 1978; *Ekumenizm*, Opole 1978.

Laudacja

menizm jako imperatyw chrześcijańskiego sumienia, Opole 20012; *Brücken bauen – Wege zu einem christlichen Europa von Morgen*, Freiburg i Br. 2002. Powyższe publikacje książkowe wprowadzają w tajemnicę autentycznej refleksji wiary dzisiaj i jako takie będą zapewne miały też odpowiednie znaczenie w przyszłości, pomagając w pewnym sensie bardziej jednoznacznie sformułować uwarunkowanie i cechy teologii na przełomie wieków.

Istotne odznaczenia

Arcybiskup Alfons Nossol należy do wielu krajowych i międzynarodowych gremiów naukowych i ekumenicznych. Jest m.in. członkiem Papieskiej Rady ds. Jedności Chrześcijan, członkiem Komisji Mieszanych do Dialogu Teologicznego pomiędzy Kościołami katolickim i prawosławnym oraz pomiędzy Kościołami katolickim i luterańskim, członkiem Europejskiej Akademii Nauki i Sztuki w Salzburgu. Przez wiele lat był profesorem i wielkim kanclerzem Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, członkiem Rady Stałej Episkopatu Polski, przewodniczącym Rady Naukowej Episkopatu Polski, wieloletnim przewodniczącym Rady Episkopatu Polski ds. Ekumenizmu. W dowód uznania uhonorowany został doktoratami honoris causa Uniwersytetów w Münster, Moguncji, Bambergu, Ołomuńcu, Opolu, ChAT w Warszawie oraz Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu.

Za działalność ekumeniczną oraz zaangażowanie w pojednanie narodów polskiego i niemieckiego został laureatem nagród, m.in.: Nagrody św. Ulryka w Dillingen (1993), Nagrody Pokojowej miasta Augsburga (1997), Medalu św. Jerzego „Tygodnika Powszechnego” (1999), Komandorii Missio Reconciliationis (2003), Nagrody Polsko-Niemieckiej za rok 2005, Śląskiego Szmaragdu (2006), Złotego Medalu „Mérite Européen” (2008), Wielkiego Krzyża Zasługi z Gwiazdą Orderu Zasługi Republiki Federalnej Niemiec (2009), Niemieckiej Nagrody Narodowej (2010), Nagrody im. Klause Hemmerlega za rok 2010, Ekumenicznej Nagrody Homiletycznej za rok 2011 w kategorii dzieło życia, Orderu Ecce Homo (2011), Medalu Śląskiego (2011).

Ponadto został uhonorowany m.in.: Nagrodą „Opolanin XX wieku” w Opolu (2000), Nagrodą im. Księdza Idziego Radziszewskiego (1994), nagrodą Lux ex Silesia (1996), Nagrodą Orła Jana Karskiego (2003), tytułem Ślązaka Roku (2003), Nagrodą im. Wojciecha Korfantego (2004), Medalem „Za zasługi dla Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” (2007), Złotym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2009), wyróżnieniem specjalnym w kategorii osiągnięcia w dziedzinie kultury chrześcijańskiej Nagrody Totus (2012), kulturową nagrodą Winfrieda nadawaną przez miasto Fulda (2014).

Przez Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2008), a przez Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego uhonorowany Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski.

Laudacja